

Geachte Commissaris McGrath, Geachte Commissaris Lahbib,

Op 26 september heeft Slowakije een grondwetswijziging doorgevoerd die in strijd is met de verdragen en de fundamentele rechten en vrijheden van de EU. Dit heeft als gevolg:

- het vastleggen van de erkenning van slechts twee geslachten – man en vrouw;
- het verbieden van draagmoederschap;
- het verbieden van adoptie door paren van hetzelfde geslacht;
- het plaatsen van nationaal recht boven het recht van de EU.

Hiermee worden de rechten van LHBTI-personen dramatisch ingeperkt, juist terwijl de steun voor hen toeneemt in Slowakije. Het lijkt op soortgelijke wetten die eerder zijn aangenomen in Rusland, Georgië en Hongarije, met als doel om via het demoniseren van minderheidsgroepen, onrust en verdeeldheid te zaaien in de samenleving. Het is een bewuste stap in de vervanging van een open democratie door een gesloten autocratie.

De Europese Unie heeft de plicht om de fundamentele waarden van al haar burgers te beschermen. Het is hoog tijd dat autocraten-in-wording zoals Fico en Orban harder aangepakt worden, en dat de unie de rechtsstaat en democratie sterker verdedigt.

De Commissie verklaarde op 29 september dat het de wijziging van de Slowaakse grondwet betreurt. Dit is een veel te zwakke reactie. De Commissie is de Hoedster van de Verdragen en hoort zich daarnaar te handelen. Nalatigheid schept een gevaarlijk precedent.

Ten eerste verwachten wij dat u zo snel mogelijk het rechtsstaatsmechanisme activeert, zodat EU gelden na een stemming in de raad stopgezet worden. Ten tweede verwachten wij dat u conform artikel 258 een inbreukprocedure start via het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Daarnaast dringen wij aan dat tijdens de Europese Raad op 22 oktober de structurele hervorming en versterking van de Europese rechtsstaat wordt besproken, zodat EU-burgers beter beschermd kunnen worden tegen wetten die in strijd zijn met fundamentele Europese rechten en vrijheden. Wij stellen daarbij het volgende voor:

- Geef burgers het recht om nationale wetten rechtstreeks aan te vechten bij het Hof van Justitie van de EU. Het Hof moet de bevoegdheid krijgen om nationale wetten nietig te verklaren als zij in strijd zijn met de Europese verdragen;
- Zorg ervoor dat alle EU-subsidies automatisch worden ingehouden bij schendingen van de democratie, rechtsstaat en grondrechten door nationale regeringen;
- Bouw het Europees Openbaar Ministerie (EPPO) uit tot een volwaardige Europese aanklager met bevoegdheid over alle EU-uitgaven;
- Zorg dat het opleggen van sancties onder artikel 7, inclusief het opschorten van stemrecht van een lidstaat, moet worden besloten op basis van een meerderheid in plaats van unanimiteit in de Raad van de Europese Unie. Introduceer een deadline van zes maanden voor een stemming, en van twaalf maanden voor automatische sancties.

Hoogachtend,

Anna Strolenberg, Reinier van Lanschot, Damian Boeselager, Nela Riehl, Kai Tegethoff.